AVKP actueel

Nr. 41, september 2011

Tweemaandelijkse ledenbrief van de Archeologische Vereniging Kempen– en Peelland
AWN afd. 23

Correspondentieadres en verenigingsruimte
Deken van Somerenstraat 6, 5611 KX Eindhoven, tel. 06 – 25034696, awnafdeling23@wanadoo.nl
www.archeologie.dse.nl

Redactie
Ellen van der Steen tel. 040 – 291 08 55, evandersteen@hetnet.nl (eindredactie en layout)
Peter Seinen en Tonnie van de Rijdt (redactieleden)

ACTIVITEITENKALENDER

SEPTEMBER

Wo 21 Opening tentoonstelling met symposium 'Opgravingen in Tilburg 2009-2010: Nieuwe verhalen uit oude bodem. Stadswinkel Centrum Tilburg*
Za 24 AWN-jubileum in Leiden*
Za 24 43ste contactdag Archeologische Sectie NBG*

OKTOBER

Za 1 AWN studiedag 'Klinkende Munt', metaalrestauratie*
Zo 9 Extra excursie naar Loevestein*
Wo 26 Fokko Kortlang over Zilverackers*
Vr 28 Symposium Halder, hart van Romeins Brabant? 50 jaar archeologie in Halder*
Za 29 AVKP-regiodag in Slabroek*

NOVEMBER

Zo 6 Najaarsstudiedag NBG*
Wo 16 GPS-gis**
24-25 Reuvensdagen

DECEMBER

Wo 7 Lezing door Eugene Ball**

Over de activiteiten met
*een ster * staat meer informatie in dit nummer*
*twee sterren ** wordt u nog geïnformeerd.*

WIST U DAT…

…er weer veel te doen is in het najaar...
…de regio Midden Brabant een interessante tentoonstelling heeft
…de afdeling 16 ook meegelopen heeft met de Archeoloop
…de passie voor archeologie dus geen grenzen kent!

Activiteitenkalender

Jaarkalender aktiviteiten Archeologische Vereniging Kempen & Peelland

31 augustus 2011

		September		September		September		September Oktober
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	36		37		38		39	
Ma	5		12		19		26	
Di	6		13		20		27	
Wo	7		14		21		28	
Do	8		15		22		29	
Vr	9		16		23		30	
Za	10	Extra excursie Velzeke	17		24	Leiden / AWN	1	
Zo	11		18		25		2	

		Oktober		Oktober		Oktober		Oktober November
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	40		41		42		43	
Ma	3		10		17	AC-vergadering	24	
Di	4		11		18		25	
Wo	5	Bestuursvergadering	12		19		26	Fokko Kortlang
Do	6		13		20		27	
Vr	7		14		21		28	
Za	8		15		22		29	Regiodag
Zo	9	Loevestein	16		23		30	

		November		November		November		November
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	44		45		46		47	
Ma	31		7		14		21	
Di	1		8		15		22	
Wo	2		9		16	GPS-GIS	23	
Do	3		10		17		24	Reuvensdagen
Vr	4		11		18		25	Reuvensdagen
Za	5	SEM Bavel	12		19		26	
Zo	6		13		20		27	

		November December		December		December		December
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	48		49		50		51	
Ma	28		5		12		19	
Di	29		6		13		20	
Wo	30		7	Eugene Ball	14	Bestuursvergadering	21	
Do	1		8		15		22	
Vr	2		9		16		23	
			10		17		24	
			11		18		25	Kerstdag

	Werkavonden
	Bijeenkomsten
	Excursie / veldloop
	Cursus / lezing
	Feesten & borrels
	Feestdagen

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

AWN-jubileum

Op zaterdag 24 september wordt in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden van 10 tot 17 uur een gevarieerd programma gepresenteerd over en rond Archeologie als passie. Dit ter ere van het 60 jarig jubileum van AWN. Vanuit Eindhoven wordt er gezamenlijk gereisd naar Leiden. Lees verder bij 'Van het bestuur'.

Loevestein

Op zondag 9 oktober is een extra excursie gepland naar Loevestein waar Haro van Galen, dé deskundige ons rondleidt. De excursie is een extra excursie, wat betekent dat de organisatie afwijkt van de standaard. Deze excursie is voor eigen kosten en met eigen vervoer. Met vragen of lege plaatsen in je auto kun je je melden bij Peter Seinen, seinen@iae.nl.

Zilverackers

Fokko Kortlang zal ons op woensdagavond 26 oktober tijdens een lezing 'meenemen' naar de grote opgraving Zilverackers in Veldhoven. De lezing begint om 20 uur in het Archeologisch Centrum.

VELDWERK EN MEER

Opgraving van een laat-middeleeuws buurtschap in Eindhoven

Waarschijnlijk nog deze winter zal begonnen worden met nog een grootschalige opgraving binnen de gemeentegrenzen van Eindhoven. Het gaat hier om het middeleeuwse buurtschap Hoeven (voor het eerst vermeld in 1381) en de nabije omgeving ervan, dat tot in de vorige eeuw nog deel vormde van de gemeente Son en Breugel. Het enige restant van dit buurtschap zijn enkele rijen bomen die de plek aangeven van boerderijen die veertig jaar geleden gesloopt werden. De opgraving zal enkele maanden in beslag nemen, vervolgens wordt hier een scholencomplex gebouwd. Dit zal de laatste grootschalige opgraving van Eindhoven worden. Hierna zullen in Eindhoven nog wel allerlei opgravingen worden uitgevoerd, maar veel kleinschaliger dan voorheen.

Herindeling vitrines in Archeologisch Centrum

In de zomermaanden zijn met hulp van met name Jasper de Raad, stagiair van de Saxion Hogeschool in Deventer (opleiding archeologisch veldtechnicus), veel vitrines in het Archeologisch Centrum te Eindhoven verplaatst en opnieuw ingericht. Het is nu nog wachten op twee klimaatvitrines voor teer archeologisch vondstmateriaal die naar verluidt komende winter zullen worden geplaatst. De vondsten zijn nu voortaan gesorteerd op grondstof en type. Zoals al lang de bedoeling is zullen er korte toelichtende teksten bij worden geplaatst zodat de duizenden fraaie objecten mede dienen als studiecollectie, met name voor vrijwilligers en studenten.

Collectie Museum Kempenland naar Archeologisch Centrum

Binnenkort zullen alle archeologische voorwerpen uit de collectie van Museum Kempenland opnieuw worden geïnventariseerd. Dit zal gebeuren op woensdagavonden in het Archeologisch Centrum te Eindhoven. Het belangrijkste doel van deze inventarisatie is inzicht te verkrijgen in de inhoud, maar ook om de voorwerpen te documenteren met gegevens over de herkomst, voor zover dat nog kan worden bepaald. Merkwaardig genoeg bevinden zich in de inventarislijsten van Museum Kempenland nauwelijks gegevens over de vindplaatsen maar dergelijke gegevens bestaan wel in het vindplaatsenarchief van de afdeling Archeologie van de gemeente Eindhoven. Uiteindelijk zullen de meeste vondsten worden tentoongesteld op de zolder van de herberg van het Historisch Openlucht Museum Eindhoven.

Dutchness en Eindhoven

Aan de Universiteiten van Amsterdam en Leiden loopt sinds vorig jaar een onderzoek naar wat de Nederlandse identiteit eigenlijk voorstelt. Dit pro-

ject wordt kortweg 'Dutchness' genoemd. Hierbij spelen niet alleen genealogische gegevens en oud menselijk DNA een grote rol, maar ook de archeologie en forensische gezichtsreconstructies. Met name in Eindhoven zijn de afgelopen jaren gegevens verzameld die van belang zijn voor 'Dutchness,' met name tijdens het onderzoek van de Catharinakerk in 2005-2006. In dit kader wordt ook onderzocht wat de rol is van vrijwilligers in de archeologie. In dat kader komen, waarschijnlijk ingaande 21 september, gedurende ongeveer 5 weken twee medewerksters aan dit project in Eindhoven de vrijwilligersavonden op woensdag observeren. Dit zijn de van oorsprong Japanse onderzoekster dr. Masae Kato (Universiteit van Leiden) en de Amsterdamse studente Martine de Rooij.

UIT DE REGIO

Een (te) snelle opgraving in de dorpskern van Tongelre (Eindhoven)

Begin juli is in de middeleeuwse dorpskern van Tongelre op een toekomstig bouwterrein een opgraving uitgevoerd. De projectontwikkelaar had er voor gekozen een groot bedrijf met een opgravingsvergunning in te schakelen. Er werden drie waterputten en een natuurlijke depressie in het landschap gevonden. Niet gehinderd door al te veel kennis van zaken werd het veldwerk in één dag uitgevoerd. Dat dit zo snel kon kwam door het machinaal couperen van waterputten, het negeren van het Programma van Eisen en het systematisch vergeten van de vereiste overlegmomenten met de gemeente Eindhoven. Ook zijn er opvallend weinig vondsten verzameld. Hier was dus snel geld verdiend. De opgraving diende in de ogen van de Eindhovense stadsarcheoloog opnieuw te worden uitgevoerd. Voordat hier maatregelen voor konden worden getroffen, werd door de projectontwikkelaar illegaal begonnen met de aanleg van de bouwput. De gemeente Eindhoven liet de werkzaamheden stil leggen. Ondertussen bleek dat de projectontwikkelaar de bouwput al helemaal had gegraven, zodat van een hernieuwd archeologisch onderzoek geen sprake meer kon zijn. Daarom konden voor wat betreft de archeologie geen maatregelen meer worden getroffen. Wijze les voor commerciële archeologen en projectontwikkelaars: trek je niets aan van de wetgeving en andere regels, lees vooral geen Programma van Eisen en luister niet naar gemeentelijk archeologen. Er staat toch geen straf op. Wijze les voor de gemeentelijk archeoloog: er bestaat een groot commercieel archeologie-bedrijf met een vestiging nabij Eindhoven, dat ondanks de vergunning zo slecht werkt, dat je het beter kunt proberen te verbannen uit je eigen gemeente.

Nog meer bronstijdhuizen en een zeldzame laatmiddeleeuwse huisplaats bij Ekkersrijt/de Kemenade in Eindhoven

In augustus is in het noorden van de gemeente Eindhoven een grootschalige opgraving gestart. Ditmaal betreft het een gedeelte van een nederzetting uit de midden- (en late?) bronstijd. Inmiddels zijn enkele hoofdgebouwen en bijgebouwen in kaart gebracht. Het lijkt hier te gaan om de rand van een groot nederzettingsgebied, dat enkele jaren geleden reeds grotendeels is opgegraven op de plek van het huidige verkeersknooppunt Ekkersrijt.

Begin september werd ontdekt dat het terrein nog een verrassing in petto heeft. Het betreft een huisplaats uit de late middeleeuwen. Er is onder meer een greppel gevonden met daarin veel potscherven. Onder de scherven bevinden zich fragmenten van een fraai versierde vuurklok van grijskleurig aardewerk. Een vuurklok diende als stolp om bij afwezigheid of 's-nachts over het open haardvuur te plaatsen. Op dit exemplaar bevindt zich een soort schoorsteen waardoor rook kon worden afgevoerd en zuurstof in de stolp kon komen, waardoor het houtskool bleef smeulen en niet smoorde.

Nico Arts

Prehistorische nederzetting in Hazenwinkel

Grootschalige opgraving

De afgelopen maanden is in Hazenwinkel (Helmond-Brandevoort) een grootschalig archeologisch onderzoek uitgevoerd. De opgravingen hebben als doel de prehistorische nederzetting in kaart te brengen die tijdens een proefonderzoek in 2008 is aangesneden. De

resultaten leiden tot meer kennis over de prehistorische bewoning en de geschiedenis van Brandevoort.

Proefonderzoek
Naar aanleiding van de resultaten uit het proefonderzoek, is door het Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond geadviseerd enkele kansrijke delen van het gebied volledig op te graven. Tijdens het archeologisch vooronderzoek zijn sporen van bewoning uit de bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd aangetroffen.

Druk bewoond gebied
Het is niet de eerste keer dat op Brandevoort sporen van bewoning uit deze perioden zijn gevonden. Gedurende de prehistorie was het gebied van Mierlo-Hout, Mierlo en Brandevoort al druk bewoond. De afgelopen jaren zijn hier al meer prehistorische gebouwen, bijgebouwen, waterputten en een grafveld opgegraven. De samenhang tussen de verschillende vindplaatsen is belangrijk voor het begrijpen van de prehistorie.

Samenwerking
Voor het arbeidsintensieve werk van de opgraving is de hulp ingeschakeld van studenten van verschillende universiteiten en instituten. Archeologiestudenten uit Leiden, Amsterdam, Deventer en Leuven versterken het vaste graafteam van het Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond. De studenten lopen stage op de opgraving. Ook werken vrijwilligers mee van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland en de Nederlandse Jeugdbond voor Geschiedenis.

Eerste resultaten indrukwekkend
Tot nog toe zijn een tiental hoofdgebouwen, 20 bijgebouwen en ongeveer 40 spiekers aangetroffen. Ook zijn een tiental waterkuilen gevonden. Met behulp van het aardewerk zijn de gebouwen te dateren in de ijzertijd, de periode tussen circa 800 jaar en 0 vóór Chr. Opmerkelijke vondsten zijn een drietal fragmenten van *La Tène* armbandjes, die dateren uit het laatste deel van de ijzertijd. De archeologen verwachten nog meer gebouwen, bijgebouwen, waterkuilen en vondsten uit de prehistorie.

Voeten in de aarde
De organisatie van de opgraving had nogal wat voeten in de aarde. Het College van Burgemeester en Wethouders van Helmond besloot op 10 september 2009 vanwege de kosten geen vlakdekkend archeologisch onderzoek te verplichten voor het ontwikkelen van het plangebied Hazenwinkel. Mede op basis van verontruste reacties uit de publieke sector en een voorstel van de gemeentelijk archeoloog, voor een herverdeling van het -voor archeologisch onderzoek in Brandevoort- gereserveerde budget nam het college op 15 december 2010 dit besluit in heroverweging. Met nieuwe argumenten en inzichten werd besloten tóch archeologisch onderzoek op Hazenwinkel uit te voeren. De eerste resultaten bewijzen dat dit een goed besluit is geweest.
Theo de Jong, gemeentelijk archeoloog Helmond, Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond.

Uden
Zoals al vermeld in de vorige AVKP-actueel heeft de AVKP een zienswijze ingediend over het voornemen van de gemeente Uden om een ontheffing van het bestemmingsplan te verlenen voor de bouw van een loods aan de Bedafseweg 18. De reden hiervoor was dat de gemeente haar verplichting om een archeologisch onderzoek te gelasten naast zich neerlegde met als argument dat de eventueel aanwezige archeologische resten hoogstwaarschijnlijk wel verstoord zouden zijn. Waar deze veronderstelling op gebaseerd was werd niet nader onderbouwd. Niet veel later bleek de ontheffing toch verleend te zijn zonder dat er op de zienswijze gereageerd was. Navraag leerde dat deze per abuis in een ander dossier terecht gekomen was en daardoor niet was meegewogen in de besluitvorming. Hoewel het op dat moment nog mogelijk was de fout te herstellen, bleek de gemeente hiertoe niet bereid. Daarop kon de AVKP, weinig anders meer doen dan in beroep gaan bij de bestuursrechter, hetgeen dan ook is gebeurd.
Goof van Eijk

GLASOVENS IN VELZEKE

Naast het Provinciaal Archeologisch Museum in Velzeke (België) heeft het museum als enige in Europa een glasoven laten bouwen zoals de Romeinen die in gebruik hadden. Het ligt in de bedoeling dat bij deze oven echt glas geblazen word volgens oude Romeinse methodes. Na een uitgebreide voorbereiding heeft een team met onder andere AWN lid François van de Dries deze oven met bijbehorende koelovens geïnstalleerd. Dat het niet makkelijk was vertelde François in een interessante lezing vooraf aan de excursie. Aangevuld met foto's en beelden vertelde hij uitgebreid over de tegenslagen en de successen. Tevens werd iedere fase van het glasblazen uitgelicht.

Tijdens de Open Monumentendagen was de oven in gebruik. Dat was een goede rede voor een extra excursie daar naar toe. Op de dag van de excursie bleek dat we met vier mannen waren en maar één auto nodig hadden. Na een vlotte rit van twee uur rijden waren we op de plaats van bestemming. In een bakkerij annex cafetaria namen we eerst koffie met wat lekkers. Na de koffie liepen we het museumterrein op die in Romeinse sfeer was omgetoverd. Op het gras om de oven heen was een tentenkamp verrezen met mensen die leefden zoals pakweg 2000 jaar geleden. Nieuwsgierig liepen we door naar de oven. Daar konden we achter een houten omheining kijken hoe de voorbereidingen liepen voor de demonstraties van internationale professionele glasblazers. Met het verhaal van François redelijk in het achterhoofd konden we nu de praktijk zien. Met bewondering en verbazing volgden we de bewegingen van de medewerkers achter de omheining. Het komt neer op het juiste moment te blazen, het glas warm en in beweging te houden. Het is belangrijk dat de assistenten het vuur op 1100 graden Celsius houden. Als de glasblazer tevreden is met de vorm word het glas in een afkoelings-oven van 400 graden Celsius geplaatst. Als dit niet gebeurd springt het glas vanwege een te snelle afkoeling. Dit plaatsen wordt door een assistent gedaan die daar wel handig mee moet kunnen omgaan.

Na van de eerste indrukken bekomen te zijn wandelden we naar het tentenkamp en exercitieterrein. Daar werden een groep Romeinse legioenairs gedrild in colonne lopen en op de plaats rust houden. Bij de tenten zaten mannen zich voor te bereiden op wat komen gaat. Eén legionair vertelde ons iets over zijn uitrusting en zijn hobby. Het glasblazen bleef ons trekken dus we gingen weer lang kijken en raakten in gesprek met een blazer. Ondertussen oefenden op de achtergrond Germaanse krijgers en Romeinse soldaten een veldslag. De Germanen drongen de Romeinen naar achteren, waardoor de Romeinen zich 'tactisch terugtrokken en hergroeperen'. Achteraf melde een enkeling zich bij de EHBO post voor verband. Uiteindelijk wilden we ook het museum van binnen bekijken. Daar werden in vitrines alle facetten van het Romeinse leven verteld. Ook werd de eerste mensen op aarde behandeld. Langzamerhand vonden we het tijd worden om naar huis te rijden, maar niet zonder een souvenir in glas. In een nabij gelegen taverne dronken we nog wat. Er tegenover stond een monument van de wielerronde van Vlaanderen. Het hield in een ijzeren frame met een kassei erin en een lijst van de (Nederlandse) winnaars. De weg en het plaatsje Velzeke bestonden al in de Romeinse tijd. De wielrenners reden over een beschermde Romeinse weg. Na een kleine omweg door moeilijke bewegwijzering kwamen we in het begin van de avond weer aan in Eindhoven. Mede dankzij het zeldzame mooie weer was het de moeite waard.

Frank de Kleyn

SLOT LOEVESTEIN ONTRAFELD, 650 JAAR BOUWGESCHIEDENIS.

of hoe een klein kasteel zich ontwikkelde tot een vesting.

Recent verscheen dit boek waaraan Haro van Galen, lid van de AVKP een belangrijke bijdrage geleverd heeft. Daarnaast hebben ook andere leden ook hun fysieke bijdrage aan dit boek geleverd door mee te werken aan twee uitputtende booronderzoeken om de breedte van de oorspronkelijke gracht rond het kasteel te kunnen bepalen.
In het boek wordt nauwkeurig beschreven hoe het kasteel tot stand is gekomen en wat er in de loop der eeuwen allemaal aan veranderd is. Een mooi detail in het boek is hoe de ontwikkeling van bescheiden burcht tot vesting wordt geschetst in een chronologische serie tekeningen.

Het interieur blijft jammer genoeg wat onderbelicht: er worden weliswaar twee hoofdstukken aan gewijd: één aan de hand van een oude inventarislijst en één aan de hand van alle restauraties uit de 20ste eeuw, maar de ontwikkeling wordt niet zo duidelijk belicht als die van het exterieur.
Zo wordt bijvoorbeeld nu in het boek niet duidelijk hoe de fameuze Hugo de Groot kamer uit de restauratie van eind jaren 20 van de 20ste eeuw tevoorschijn is gekomen. De drie interieur overzichten (de opengewerkte tekening van kasteel in huidige toestand op pag. 8, de tekening van kasteel in 16de eeuwse toestand op pag. 69 en de plattegrond van de huidige situatie op pag. 170.) die nu verspreid door het boek staan hadden ook als basis gebruikt kunnen worden voor een chronologisch overzicht in tekeningen.

Desalniettemin ligt er een leesbaar en informatief boek klaar over kasteel Loevestein dat zeer de moeite van het lezen en plaatjes kijken waard is.

Jelle Dekker

AWN STUDIEDAG 'KLINKENDE MUNT'

Op zaterdag 1 oktober organiseert de Commissie Deskundigheidsbevordering van AWN de studiedag 'Klinkende Munt'. Rond het thema metaalrestauratie worden lezingen en workshops gehouden over metaalvondsten in archeologische context.

De studiedag vindt plaats bij Team Archeologie Gemeente Zwolle, Veemarkt 38, 8011 AJ Zwolle. De dag begint om 10:30 uur en kost € 25,- per persoon. Dit is inclusief lunch.

U kunt u opgeven bij Kees Daleboudt via email: cdaleboudt@planet.nl

43STE CONTACTDAG VOOR BEROEPS- EN AMATEURARCHEOLOGEN

Op zaterdag 24 september 2011 houdt de Archeologische Sectie van het Noordbrabants Genootschap haar contactdag voor beroeps- en amateurarcheologen. Het ontvangst begint om 10.30 uur, gevolgd door een welkom van Peter van Nistelrooij, voorzitter Archeologische Sectie
Er zijn twee lezingen over *Het ontstaan van de Maashorst,* door ing. André Rijpert, landschapsarchitect bnt en over *Een prehistorische begraafplaats op de Slabroekse Heide,* door drs. Richard Jansen, onderzoeker Faculteit der Archeologie Universiteit Leiden
Na beantwoording van vragen en een lunch wordt 's middags een fietstocht gehouden. Voor de minder mobiele onder ons is het mogelijk per auto enkele locaties te bezoeken. De dag eindigt om 16 uur.
De locatie is Natuurcentrum Slabroek (Nistelrode) www.slabroek.nl. Kosten € 12,00 per persoon (koffie en thee inbegrepen), te betalen ter plaatse. Graag zelf een lunchpakket meenemen. Een fiets huren kost € 10,00.
Uiterlijk 19 september 2011 aanmelden bij nbgarcheologie@Gmail.com Voor nadere informatie kunt u telefonisch contact opnemen met Peter van Nistelrooij (0412-624858)

Peter van Nistelrooij,
voorzitter Archeologische Sectie van Het NBG

BEEKDALEN: SCHATKAMERS VAN HET VERLEDEN

Het programma voor de najaarsstudiedag van de Archeologische Sectie Noordbrabants Genootschap gaat over *Archeologie en Beekdalen, De betekenis van beekdalen voor menselijke aanwezigheid in een dekzandlandschap.*
Voor zondag 6 november 2011 is een programma samengesteld, waarbij u vanaf half 10 wordt ontvangen. Ing. Peter van Nistelrooij (voorzitter Archeologische Sectie NBG) opent om 10 uur de studiedag, waarna een inleiding volgt door dagvoorzitter dr. Martin Meffert (provinciaal archeoloog Noord-Brabant).
's Ochtends krijgt u twee lezingen aangeboden:

- Beekdalen in Noord-Brabant, Kenmerken en ontstaansgeschiedenis, Jan Broertjes (Geoloog)
- De Archeologie van Beekdalen, Menselijk gebruik van beekdalen en methoden van archeologisch onderzoek om dit te documenteren, dr. Eelco Rensink (senior-archeoloog Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

Ook na de lunch (om 12.30 uur) volgen twee lezingen:

- Archeologisch onderzoek van Beekdalen in het Zuid-Nederlandse zandgebied, Enkele voorbeelden uit Brabant en Limburg, drs. Jan Roymans (senior-archeoloog RAAP Archeologisch Adviesbureau)
- De villa van Hoogeloon en de nederzetting van Riethoven. Romeinse bewoning in het Kempisch Beekdallandschap, dr. Henk Hiddink (senior-archeoloog Vrije Universiteit van Amsterdam)

Vanaf 15.30 uur volgt een afrondende discussie met alle sprekers. De studiedag vindt plaats in het Conferentiecentrum Ambiance, NCB-laan 95 in Veghel.

NIEUWE VERHALEN UIT OUDE BODEM

Opgravingen in Tilburg 2009-2010

Op woensdag 21 september opent wethouder Marieke Moorman (Monumenten en Archeologie) om de tentoonstelling 'Opgravingen in Tilburg 2009-2010: Nieuwe verhalen uit oude bodem' in de Stadswinkel Centrum aan het Stadhuisplein 128 in Tilburg. Voorafgaand aan deze officiële opening vindt tussen 14.30 en 18.15 uur ook een symposium over dit onderwerp plaats. Aanmelden voor het symposium is helaas niet meer mogelijk.

De afgelopen jaren is een aantal omvangrijke archeologische opgravingen uitgevoerd in de gemeente Tilburg, met verrassende resultaten. Het grondgebied van de gemeente blijkt uitzonderlijk rijk aan archeologie te zijn. De sporen strekken zich uit vanaf de Steentijd (12.000 v. Chr.) tot in de Middeleeuwen en geven aanleiding tot een hernieuwde kijk op de bewoningsgeschiedenis.

De tentoonstelling schetst een chronologische lijn van de Prehistorie tot de Middeleeuwen, geïllustreerd met verhalen en vondsten uit de opgravingen. De tentoonstelling is te bezichtigen in de Stadswinkel Centrum tot en met vrijdag 2 december op maandag t/m vrijdag van 10.00 tot 18.00 uur (donderdag tot 20.00 uur).

HALDER, HART VAN ROMEINS BRABANT? 50 JAAR ARCHEOLOGIE IN HALDER

Het bestuur van het Oudheidkundig Museum in Sint-Michielgestel nodigt u uit voor haar symposium op vrijdag 28 oktober 2011 Het programma begint om 10.15 met een ontvangst uur gevolgd door een opening door B. van Beek, voorzitter Museumbestuur. ´s Ochtends zijn er drie korte lezingen

- Wat is er sinds 1975 veranderd in het beeld over Romeins Brabant? M. Bink
- In het diepe gegooid, R. Niemeijer
- Financiële crisis aan de rand van het Rijk? De muntschat van Vught opnieuw bekeken, F. Kemmers

Na de lunch gaan nog drie lezingen over

- Vormen uit Halder, V. Mom
- Teksten uit het Latijn bij vondsten uit Noord-Brabant, B. van den Hurk
- Wat leren de twee altaren uit Ruimel ons over taal? L. Toorians

En na een pauze kunt u na een inleiding door B. van den Hurk het museum bezoeken. De dag sluit na de borrel om 17.45 uur.

Het symposium vindt plaats in de Blauwe Zaal van Kentalis. Theerestraat 42, 5271 GD Sint-Michielsgestel. Parkeren en ingang zijn aan de achterzijde van het hoofdgebouw. Kosten van deelname (incl. lunch en borrel): Vrienden: € 10,-, overigen: € 20,-. Overmaken op rekening nr. 13.36.60.974 t.n.v. Stichting Oudheidkundig Museum. Aanmelden voor 1 oktober a.s. per e-mail: symposium@romeinshalder.nl of per telefoon: 073-551 49 12

Bestuur Oudheidkundig Museum

Kijk vooral even op de aardige website: www.romeinshalder.nl (red.)

TEKENING PLATTEGROND VAN VAN DEVENTER OP MARKT EINDHOVEN

Een groep leerlingen van het Eckart- college tekende op 8 juni de plattegrond van Eindhoven van ca, 1560 met krijt op de markt, zoals in de vorige AVKP actueel was aangekondigd.
Het was een mooi succes. Enthousiaste leerlingen en veel publieke belangstelling. Via een poster en flyers werd achtergrondinformatie gegeven over Eindhoven in de 16de eeuw en werd uitgelegd hoe het straatpatroon uit die periode was terug te vinden in de huidige stratenstructuur van de Eindhovense binnenstad.

Het tekenen van de plattegrond van een initiatief van de Henri van Abbe Stichting, in samenwerking met de AVKP. Toen de tekening voltooid was kwam ook wethouder Mary Fiers die bekijken en haar conclusie was dat dit soort activiteiten veel vaker zouden moeten plaatsvinden.

Wie heeft suggesties voor volgende projecten?

Tonnie van de Rijdt, AVKP bestuur en tevens bestuurslid Henri van Abbe Stichting

ARCHEOLOOP MET DE BUREN

In de nieuwsbrief van afdeling 16 was te lezen:
Een paar weken geleden kreeg onze secretaris een afschrift van "de nieuwsflits" van afd. 23, de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland, ***de AVKP.*** *Zij organiseerden een wandeling over een gedeelte van de Fossa Eugeniana, een interessant overblijfsel uit de 80- jarige oorlog. Het betreft de aanleg van een kanaal van 48 km. tussen Maas en Rijn met 24 fortificaties die echter nooit in zijn geheel gerealiseerd is.*

Hier sloten een aantal leden van afd. 16 zich graag bij aan. Ondanks de slechte vooruitzichten van diverse weerinstituten en buienradar waren er toch zo'n 25 wandelliefhebbers paraat, om onder deskundige leiding van o.a. e heren Carel van de Boom, Herbert Vorwerk en Johan Weterings bijgepraat te worden in het sfeervolle kasteel te Arcen. Na de koffie was de regenbui geschiedenis geworden en kon de wandeling van start.

Bijgaand de syllabus in PDF van afd. 23 zoals tijdens de wandeling werd verstrekt.

Ook geeft Herbert ons de volgende links ter leringh en vermaek:

- http://nl.wikipedia.org/wiki/Fossa_Eugeniana
- http://www.kunstgeografie.nl/kanalen/fossa.start.htm
- http://www.liefdevoorlimburg.nl/wandelen/naar+de+fossa+eugeniana?route_id=90
- http://www.sam-limburg.nl/actueel.aspx?id=178

Met dank aan afd. 23!

FUSIE BESTSE PAROCHIES MET OIRSCHOT

Deze kop stond in de lokale krant Groeiend Best boven het artikel. Het past in het beleid van het bisdom 's-Hertogenbosch om parochies samen te voegen en kerken op te heffen. De oorzaken zijn een tekort aan priesters, min-

der mensen naar de kerk en de financiële positie.
Dit is niet de reden voor mij om deze bijdrage te schrijven. Toen ik het krantenartikel las gingen mijn gedachten naar de geschiedenis van Best. Tot 1819 viel Best bestuurlijk en kerkelijk onder Oirschot. Eigenlijk was de eerste parochie in Best al in 1553 goedgekeurd door de bisschop van Luik. Deze Sint Odulphusparochie stond onder het toezicht van deken van het kapittel van Oirschot. Het kapittel heeft zoveel mogelijk de pogingen met maatregels en lobbyen willen dwarsbomen, maar kon dit uiteindelijk niet verhinderen. Dankzij schenkingen van naburige inwoners kon in de vijftiende eeuw een stenen kapel gebouwd worden op voorheen een kapel van hout. De plaats van het kapel is belangrijk omdat volgens overlevering het huis van de ouders van de heilige Odulphus hier heeft gestaan. Tot de stichting van de parochie gingen de gelovigen meestal naar de Sint Petruskerk in Oirschot. Soms wandel of fietst ondergetekende in het buitengebied tussen beiden gemeenten. Tussen de bomen door kun je één van de twee kerktorens zien. Voor de beminde gelovigen kostte het iedere keer weer tijd en moeite om naar het naburige Oirschot toe te wandelen voor een heilige mis en weer terug naar huis. Ze zullen blij geweest zijn om niet meer zoveel kilometers te hoeven te gaan. Helaas hebben ze niet lang hiervan kunnen profiteren want in de zeventiende en achttiende eeuw werd hun kerk door Nederduits Gereformeerden in gebruik genomen. De Rooms-katholieken mochten gebruik maken van een nabij gelegen schuilkerk. Ik ben benieuwd wat degene die gestreden hebben voor een zelfstandige parochie ervan zullen vinden van de voorgenomen plannen tot fusie. We kunnen daar niet achter komen, maar ze zullen ervan gruwelen. Tevens kan ik niet in de toekomst kijken zodat we maar moeten afwachten of bestuurlijk ook zulke veranderingen zullen komen? Misschien kunnen we maar beter weer dikke maatjes met onze buurman gaan worden.

Frank de Kleyn

RO-GROEP

Ook in agrarische bouwblokken geldt een archeologische onderzoeksplicht

Goed nieuws. De heemkundekring de Vonder (Asten – Someren) is in het gelijk gesteld bij een beroep inzake het bestemmingsplan Buitengebieden.
In het bestemmingplan van de gemeente Asten werden agrarische bouwblokken vrijgesteld van archeologisch onderzoek bij bouw en grondwerkzaamheden. De motivering daarvoor was dat die bouwblokken in veel gevallen reeds verstoord zouden zijn. Een onderzoeksplicht is dan volgens de gemeente ondoelmatig en de agrarische bedrijfsvoering wordt te veel belemmerd. De heemkundekring diende een zienswijze in. Die vrijstelling was volgens haar onterecht voor de bouwblokken die liggen in gebieden met een hoge tot middelhoge archeologische verwachting. Het gaat om locaties die veelal liggen in historische gehuchten en bebouwingslinten. Juist die gebieden bevatten informatie over de bewoningsgeschiedenis van de regio. Verstoring is niet aangetoond. Er is bovendien sprake van rechtsongelijkheid als agrarische bouwblokken worden vrijgesteld en andere bouwprojecten niet.

De zienswijze wordt door de gemeente niet overgenomen. De heemkundekring tekent beroep aan bij de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State. Brabants Heem en de AWN-afdeling adviseren daarbij. De heemkundekring wordt door de Raad van State in het gelijk gesteld. De Raad is van mening dat ook binnen bouwblokken eventuele verstoring van de grond in gebieden met een archeologische waarden via onderzoek moet worden aangetoond. De gemeente heeft bij de voorbereiding van het bestreden besluit niet voldoende zorgvuldigheid betracht, nu er geen aanvullend onderzoek is gedaan naar de vraag of en de mate waarin archeologische waarden in die gronden zijn verstoord. Dat deel van het besluit dient te worden vernietigd (200907043/1/R3). De gemeenteraad zal een nieuw besluit moeten nemen. De heemkundekring zal dat verder blijven volgen.
Uitspraak Raad van State 200907043/1/R3

Zitting RvS voor ons beroep Eersel op 26 sept. a.s.

Eind december 2009 werd in Eersel bij vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad de toelaatbare verstoringsdiepte op gebieden met archeologische waarden van 30 cm naar 50 cm gewijzigd. De AVKP is daarover in beroep gegaan bij de Raad van State, omdat een dergelijke wijziging ons inziens niet voldoende werd onderbouwd. Dit soort aanpassingen heeft inmiddels in veel gemeenten plaats gevonden. De beroepszaak Eersel is voor een pilot, om jurisprudentie hierover te krijgen. Jammer dus dat de behandeling zo lang op zich heeft laten wachten. In de volgende AVKP-actueel hopen we de uitspraak te kunnen vermelden.

Adviesvragen

Contactpersonen en AWN-leden kunnen de RO-groep advies vragen over de archeologische bescherming in bestemmingsplannen en bij te verlenen omgevingsvergunningen. Van een aantal contactpersonen krijgen we dat soort vragen regelmatig. Van andere zelden of nooit. Zou in al die andere gemeenten archeologie zo goed geregeld zijn? We twijfelen daaraan en vermoeden eerder dat niet in alle gemeenten het archeologisch beleid alert wordt gevolgd.

We willen daarom nogmaals wijzen op de mogelijkheid om de RO-groep mee te laten kijken naar bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Ook heemkundekringen kunnen ons advies vragen.

Een van de acties is bijvoorbeeld het indienen van een zienswijze op verzoek van Goof van Eijk in Uden en toen dat geen resultaat had een beroep bij de rechtbank. Zie daarvoor de tekst van Goof van Eijk eerder in deze nieuwsbrief.

VAN HET BESTUUR

AVKP goed vertegenwoordigt op jubileumdag

Eindelijk is het dan zover. Op 24 september viert AWN haar 60-jarig jubileum met een interessant en dynamisch programma. Een echte feestdag dus. Vanuit Eindhoven wordt een gezamenlijke excursie georganiseerd naar het RMO in Leiden waar de jubileumdag plaats vindt.
En zo zijn er veel meer onderwerpen op die dag te beleven. Nieuw in het programma zijn twee speciale rondleidingen door de conservatoren van het RMO over de afdeling Archeologie van Nederland.In de flashlezingen vertelt onder andere de smid Otto van Dijk over het maken van een replica van het zwaard uit het graf van de vorst van Oss. Het zwaard zelf is een van de topstukken van het RMO.

Ook AVKP laat zich zien!
Vanuit de regio veel bijdragen zoals: Schedelreconstructie door Ine Boermans, Erfgoedkaarten door Ria Berkvens, Dierlijk bot materiaal door Theo de Jong , een bijdrage van meerdere mensen aan de workshop ‘Zo kan het ook’ en Laurens Mulkens als fotograaf. Op de website van AWN staat het volledige programma vermeld.

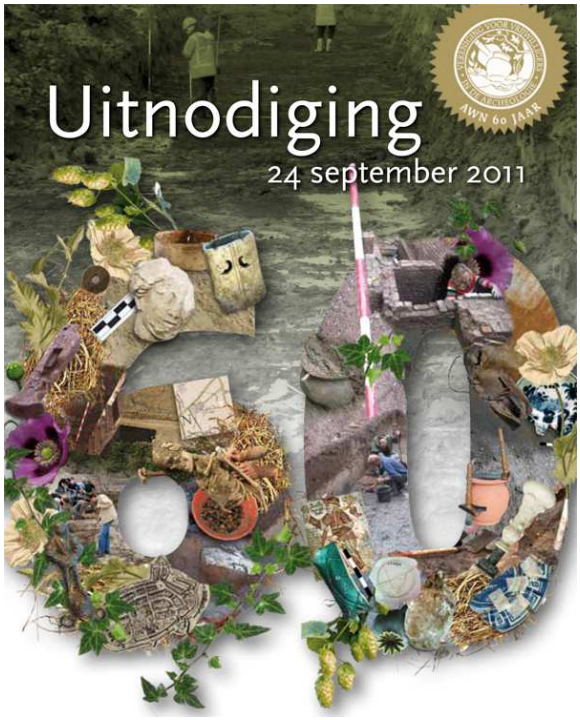

Kijk op
http://www.awn-archeologie.nl/Portals/0/programmajubileumdag%20definitief%2011-9-11B.pdf

Overleg het Erfgoed Brabant over ondersteuning van amateurarcheologen

Van enkele lokale archeologiewerkgroepen en heemkundekringen kregen we signalen dat bij eigen archeologisch onderzoek uitwerking en deponering in het provinciaal niveau zo´n hoge eisen stelde, dat dat voor vrijwilligers nauwelijks meer te doen was. We hebben toen als AVKP daarover een overleg georganiseerd met de provinciaal archeoloog, Martin Meffert (3-3-2011). Uit dat overleg bleek dat het provinciaal depot vrijwilligers niet kan ondersteunen bij determineren, beschrijven en deponeren van vondsten. Die steun is er alleen bij toeval vondsten en dan door het provinciaal meldpunt.
We hebben vervolgens samen met de provincie en Brabants Heem aangeklopt bij Erfgoed Brabant. Die heeft deze vraag opgepakt. In het najaar zullen verspreid over heel Brabant een aantal bijeenkomsten worden gehouden om de vragen naar ondersteuning bij amateurarcheologen en andere vrijwilligers in de archeologie te inventariseren. U hoort meer over deze bijeernkomsten

AVKP regiodag op 29 oktober 2011

De tweede AVKP regiodag van 2011 vindt op zaterdag 29 oktober in Slabroek (Uden/Nistelrode). Op deze dag komen AVKP-bestuur, werkgroep Ruimtelijke ordening en contactpersonen uit Kempen- en Peelland, Brabant-Midden (afdeling 24) en West-Brabant (afdeling 25) bij elkaar om informatie uit te wisselen.

Thema voor deze middag is Ontgrondingen, waarbij twee kanten worden belicht.

- Willem van den Bosch vertelt zijn ervaringen met het signaleren van ontgrondingen zonder vergunningen en de problemen bij het melden daarvan en bij het handhavend optreden door de gemeente.
- Cees Uitbeijerse geeft uitleg over de ontgrondingenwet en hoe toezicht en handhaving is geregeld.

Gezamenlijk gaan we op zoek naar hoe we kunnen samenwerken om onrechtmatige ontgrondingen op archeologisch waardevolle gebieden snel te melden en daardoor beter te beschermen. Cees Uitbeijerse(SRE) is toezichthouder voor de ontgrondingenwet en de daaruit vloeiende verordening, namens de provincie Noord-Brabant in o.a. Kempen en Peelland.

Daarna worden nieuwtjes en ontwikkelingen per gemeente uitgewisseld. Aansluitend kan de reconstructie van het grafveld van Slabroek worden bezocht en de tentoonstelling van vondsten